מחזור ראש השנה ספרד — דינים ומנהגים ליום ראש השנה

א. מותר להאריך בתפילה עד אחר חצות אף שלא טעמו עד אז, ואם חל ר"ה בשבת יש להזהר שלא להאריך יותר מחצות.

ב. כשיוצאים מבית הכנסת יש ללכת בשובה ונחת, שמח ובוטח כי שמע ה' בקול תפילותינו ותקיעותינו ברחמים. ומה טוב אם אפשר ללמוד איזה דבר לפני היציאה מביהכנ"ס.

ג. אם בשעה שגמרו תפילת מוסף כבר הגיע זמן מנחה גדולה יש נוהגים להתפלל תיכף מנחה לפני לכתם הביתה, ולדעת הגר"א אין אומרים אז אבינו מלכנו במנחה. אבל במקום שהתפללו כותיקין וגמרו מוקדם והלכו לביתם וחזרו להתפלל מנחה גדולה, אומרים אבינו מלכנו.

ד. מותר להתחיל לאכול סעודת יום טוב בזמן מנחה גדולה, אך אם נתאחרו עד חצי שעה לפני התחלת זמן מנחה קטנה צריכים מקודם להתפלל מנחה.

ה. לכתחילה צריכים להקדים התחלת סעודת יום טוב ביום הראשון דר"ה לפני שעה עשירית (שהוא הזמן שבסעיף הקודם), אך אם לא הספיקו, מותר להתחיל גם אח"כ.

ו. אוכלים ושותים ושמחים לפי שמובטחים שיצאו בדימוס בדינם, אמנם לא יאכלו כל שבעם למען לא יקלו ראשם ותהיה יראת ה' על פניהם. וחייבים לאכול בכל יום מימי ר"ה שתי סעודות של פת, אחת בלילה ואחת ביום; ואם חל בשבת, חייבים לאכול גם סעודה שלישית. ומקדשים ביום קדושא רבה כמו בכל שבת ויו"ט, ואומרים לפני הקידוש פסוק אלה מועדי וגו', ואין אומרים פסוק תקעו וגו', ויש נוהגים לומר.

ז. אין להתענות בר"ה גם לא ביום שמת בו אביו או אמו, והמתענה בו גם אם חל בשבת אין מוחין בידו, ולכו"ע מותר להתענות תענית חלום, וגם זה טוב למנוע ובפרט כשחל בשבת וכדברי הכתוב לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים וגו', ובשבת בכדי לקיים גם עונג שבת, ולכל הדעות אסור להתענות בלילי ר"ה.

ח. יש אומרים שהמתענה תענית חלום בר"ה אם היה זה ביום הראשון צריך להתענות בשנה זאת גם ביום השני ובכל ימיו שני הימים, ואם היה זה ביום השני יתענה כל ימיו רק היום השני, ואם לא יתענה עלול ח"ו שלא וכו', ולכן גם אם יהיה בעל ברית יתענה. וכן המקבל על עצמו להתענות איזה יום מימי ר"ה ונהג כן שלש פעמים צריך להמשיך בזה כל ימיו. אך יש שאין חוששין לכל זה. ומי שהתחיל בזה ורוצה לחזור בו צריך התרה.

ט. מי שמתענה בר"ה מתענה גם אם חל בשבת ואינו צריך למיתב תענית לתעניתיה בין התענה ביום הראשון שחל בשבת או בחול או התענה ביום השני.

י. הרגיל להתענות בראש השנה אינו צריך קבלה, גם אין לו להתוודות על חטאיו.

יא. המתענה בר"ה ישמע קידוש ביום מאחרים וילמד או יתפלל וכן יקרא תהלים כל היום. ואינו אומר עננו במנחה.

יב. כבר התבאר דאם חל ר"ה בשבת צריכים לקיים גם סעודה שלישית. הדרך הנכונה ביותר היא לאכול סעודה שניה וללכת להתפלל מנחה ולחזור ולאכול סעודה שלישית. ואין להרבות בה ובפרט אם אוכל אותה לאחר שעה עשירית, אך אם נתאחרו או אם יודע שלא יוכל לאכול שנית לאחר מנחה, הרי יש לחלק את הסעודה השניה לשנים באופן דלקמן: באמצע הסעודה מברכים ברכת המזון, מפסיקים כרבע שעה בלימוד, נוטלים שנית לידים, בוצעים שנית על לחם משנה וגומרים את אכילתם בתור סעודה שלישית. באופן זה עדיף להתפלל מנחה לפני ראשית הסעודה, אך אין זה מעכב ואפשר גם להתפלל אח"כ.

יג. אם אין הזמן מספיק גם לזה, יש לאכול סעודה אחת ולאחר ברכת המזון יאכל כזית מזונות או פירות לשם סעודה שלישית.

יד. גם כשחל ר"ה בחול יש לאכול אחר הצהרים מעט פירות.

טו. כתבו הספרים הקדושים שיש לחזור מיד אחר הסעודה לבית הכנסת ללימוד או לקריאת תהילים עד שעת מנחה, וכן נכון לכל אחד לעשות ולנצל יום זה לתפלה ותחנונים וכלשון רש"י שישראל עושין עצמן כרשין בתפילות ותחנונים, וכל רגע מיום זה כולל בתוכו הרבה משנה הבעל"ט, ולכן כתבו הפוסקים דאין לישון בר"ה ביום גם אם חל ר"ה בשבת, ואם אי אפשר לו ללא שינה ביום מותר לישון מעט אחר חצות היום.